

صداهایی از چرنوبیل؛ تاریخ شفاهی یک فاجعه‌ی اتمی

سوتلانا آلکسیویچ

حدیث حسینی

کتاب گوله پش

سرشناسه

آلکسیویچ، سوتلانا، ۱۹۴۸ م.
Alexievich, Svetlana

عنوان و نام پدیدآور

صداهایی از چرنوبیل؛ تاریخ شفاهی یک فاجعه‌ی اتمی / سوتلانا
آلکسیویچ؛ ترجمه‌ی حدیث حسینی.

مشخصات نشر

تهران: کتاب کوله‌پشتی، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری

۲۶۴ ص.؛ ۵/۱۴ × ۵/۲۱ س.م.

شابک

978-600-7642-81-8

وضعیت فهرست نویسی

فیبا

یادداشت

Voices from Chernobyl: عنوان اصلی:

شناسه افزوده

حسینی، حدیث، ۱۳۶۵ -، مترجم

رده بندی کنگره

۵/۱۸۶TD / ب۷۱۸۴۱۳۹۴الف

رده بندی دیویی

۱۷۹۹۰۹۴۷۷۶/۳۶۳

شماره کتابشناسی ملی

۴۰۱۰۸۴۰

صداهایی از پیرزیل؛ تاریخ شفاهی یک فاجعه‌ی اتمی

سوت‌ها، الکسیویچ

حدیث حسینی

شابک: ۸-۸۱-۷۶۴۲-۰۰۷۸۱

نوبت چاپ: اول- ۹۴

ویراستار: مهرانگیز اشراقی

طراح جلد: امیر اعلایی

صفحه‌آرایی: نرگس ریاحی

تیراژ: ۱۰۰۰ جلد

نشر کتاب کوله‌پشتی

تلفن: ۰۹۱۲۵۲۴۹۷۰۰، ۰۶۶۵۹۴۸۱۰

پست الکترونیک: Koolchposhti-pub@yahoo.com

وبسایت: www.ketabekoolehposhti.com

آدرس: تهران، میدان انقلاب، ابتدای خیابان کارگر جنوبی، کوچه مهدیزاده، پلاک ۷، واحد ۱۰۲

کلیه‌ی حقوق برای ناشر محفوظ است.

قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

۱۱	درباره‌ی نویسنده
۱۵	سخن مترجم
۱۷	یادداشت‌های تاریخی
۲۲	صدا و آواز انسانی در انزوا
۴۷	بخش اول: سرزمین مردگان
۴۹	تک‌گویی درباره‌ی آنکه می‌توان به مردگان و زندگان گفت
۵۷	تک‌گویی درباره‌ی سراسر انجیل که بر درها نوشته شده بود
۶۰	همسرایی سربازان
۸۲	تک‌گویی درباره‌ی اینکه تشعشعات پرتوهای هسته‌ای هستند
۸۶	تک‌گویی درباره‌ی آوازی بی‌کلام
۸۸	سه تک‌گویی درباره‌ی یک وطن
۱۰۰	تک‌گویی درباره‌ی توبه
۱۰۳	تک‌گویی‌های کسانی که بازگشتند
۱۱۷	بخش دوم: سرزمین زندگان
۱۱۹	تک‌گویی درباره‌ی پیشگویی‌های قدیمی
۱۲۳	تک‌گویی درباره‌ی چشم‌اندازی مهتابی
۱۲۵	تک‌گویی درباره‌ی مردی که هنگام زمین‌خوردن مسیح دندان درد داشت

- سه تک‌گویی در باره‌ی یک گلوله ۱۳۲
- تک‌گویی درباره‌ی اینکه چطور نمی‌توانیم بدون تولستوی و چخوف زندگی کنیم..... ۱۴۰
- تک‌گویی درباره‌ی فیلم‌های جنگی ۱۴۷
- یک فریاد ۱۵۸
- تک‌گویی در باره‌ی ملتی نو ۱۵۹
- تک‌گویی درباره‌ی نوشتن از چرنوبیل ۱۶۸
- تک‌گویی درباره‌ی حقیقت‌ها و دروغ‌ها..... ۱۷۷
- همسرای مرگ ۱۸۹
- بخش سوم: خلسه‌ی حزن ۲۰۳
- تک‌گویی درباره‌ی اینکه نمی‌دانسم من سوداگر هستم خیلی زیبا باشد ۲۰۵
- تک‌گویی درباره‌ی بیل و اتم..... ۲۰۹
- تک‌گویی درباره‌ی اندازه‌گیری‌ها..... ۲۱۸
- تک‌گویی درباره‌ی اینکه چطور وحشتناک‌ترین پیشامدها در زندگی خیلی خوب و طبیعی اتفاق می‌افتند! ۲۲۱
- تک‌گویی درباره‌ی پاسخ‌ها..... ۲۲۹
- تک‌گویی درباره‌ی خاطرات..... ۲۳۴
- تک‌گویی درباره‌ی عشق به فیزیک ۲۳۷
- تک‌گویی درباره‌ی آزادی و آرزوی یک مرگ طبیعی..... ۲۴۷
- تک‌گویی درباره‌ی سایه‌ی مرگ ۲۵۳
- تک‌گویی درباره‌ی کودکان استثنایی ۲۶۰

- تک‌گویی درباره‌ی استراتژی سیاسی ۲۶۳
- تک‌گویی یکی از حامیان حکومت شوروی ۱۷۰
- تک‌گویی درباره‌ی دستورالعمل‌ها ۲۷۲
- تک‌گویی درباره‌ی حقایق ۲۷۷
- تک‌گویی درباره اینکه چرا چرنوبیل را دوست داریم ۲۸۸
- ه سرایی کودکان ۲۹۳
- ه ای انسانی در انزوا ۲۹۹
- به جای رخره ۲۱۷

درباره‌ی نویسنده

سوتلانا الکسیویچ^۱ در تاریخ ۳۱ مه ۱۹۴۸ در شهر اوکراینی ایوانو-فرانکو^۲ از پدری، بلاروس و مادری اوکراینی متولد شد. پدرش یک نظامی بود و پس از پایان خدمتش در ارتش به همراه خانواده‌اش به بلاروس بازگشت. آن‌ها در دهکده‌ای ساکن شدند و پدر و مادر سه‌تلانا در آنجا به‌عنوان معلم مشغول به‌کار شدند. سوتلانا پس از اتمام تحصیلات، به‌عنوان گزارشگر در روزنامه‌ی محلی شهر نارولیا^۳، واقع در ناحیه گومل^۴، مشغول به‌کار شد. او بین سال‌های ۱۹۶۷ تا ۱۹۷۲ در دانشگاه مینسک^۵ به تحصیل در رشته خبرنگاری پرداخت و پس از فارغ‌التحصیلی برای کار در یک روزنامه‌ی محلی به شهر برست، در ناحیه برسا^۶ رفت و همزمان به‌کار تدریس هم مشغول شد. او پس از یک سال برای کار در روزنامه‌ی سلسکایا^۷ به مینسک دعوت شد.

او برای بیان نظریات و عقایدش سبک‌های ادبی مختلفی را تجربه کرد؛ از

1. Svetlana Alexievich

2. Ivano- Frankovsk

3. Naroulia - Narovlya

4. Gomel

5. Minsk University

6. Beresa, Brest

7. Selskaya

قبیل داستان کوتاه، مقاله‌نویسی و گزارش؛ و در نهایت این نویسنده‌ی مشهور بلاروسی، آلس آدامویچ^۱ بود که تأثیری به‌سزا و قطعی بر الکسیویچ در برگزیدن ژانر نوپایی در ادامه‌ی مسیر نویسندگی‌اش گذاشت؛ ژانری موسوم به: «رمان جمعی»، «رمان - اوراتوریو»^۲، «رمان - سند»، «مردمی که از خودشان می‌گویند»، «همسرایی حماسی». الکسیویچ همیشه از آدامویچ به‌عنوان مهم‌ترین آموزگارش کسی که به او در یافتن مسیر خاص خودش کمک کرده، یاد می‌کند.

الکسیویچ می‌گوید: «همیشه در جست‌وجوی سبکی ادبی بوده‌ام که بتوانم به کمک آن، حاکم کن به زندگی واقعی نزدیک شوم. واقعیت همیشه مانند آهنربایی برای سبک نوشتن من دوش کرده، آزارم داده و مسحورم کرده است و همیشه خواسته‌ام آن را همان‌گونه که هست روی کاغذ ثبت کنم. و خیلی زود ژانر صداهای و اعترافات واقعی انسان را، شاید اسناد گواهان را برای منظورم مناسب یافتم. من این‌گونه دنیا را می‌بینم و می‌شناسم - هم‌سرایی صداهایی فردی و مجموعه‌ای از جزئیات روزمره‌ی زندگی. چشم‌و‌گرس من این‌طور عمل می‌کند و به این ترتیب تمام پتانسیل‌های روحی و عاطفی‌ام به‌طور کامل جامه‌ی عمل می‌پوشند و من می‌توانم هم‌زمان یک نویسنده، خبرنگار، جامعه‌شناس، روان‌شناس و خطیب باشم.»

الکسیویچ تا کنون موفق به کسب جوایز متعددی برای آثارش شده است که از میان آن‌ها می‌توان به جایزه‌ی کورت توخولسکی^۳، برای «شجاعت و شرافت در نویسندگی» و جایزه انجمن قلم سوئد^۴ برای «اصالت در ادبیات» را همچنین

1. Ales Adamovich

2. Oratorio

3. Kurt Tucholsky

4. the Swedish PEN

جایزه معتبر تریومف^۱ اشاره کرد.

او سال‌ها برای نوشتن نخستین کتابش به نام چهره‌ی غیرزنانه‌ی جنگ^۲، به جمع‌آوری مطالب پرداخت. این کتاب اولین مجموعه از کتاب‌های چندصدایی اوست که در سال ۱۹۸۵ منتشر شد. مطالب کتاب برگزیده‌ای است از صدها مصاحبه با زنانی که در مسئولیت‌های مختلف از قبیل: دکتر، سرباز، تک‌تیرانداز، پرستار و... در جنگ جهانی دوم شرکت داشته‌اند. از دیگر آثار مهم الکسیویچ می‌توان به کتاب پسران زینکی: صداهای شوروی از جنگی فراموش‌شده^۳ (۱۹۹۱)، اشاره کرد که روایتی از جنگ شوروی در افغانستان است و عنوان آن اشار دارد. جلد ربازان جوانی که پس از کشته شدن در جنگ، در تابوت‌هایی زینکی به کشور فرستاده می‌شوند. کتاب دیگر الکسیویچ، صداهایی از چرنوبیل، تاریخ شفاهی یک فاجعه اتمی^۴، (۱۹۹۷)، است. الکسیویچ در این کتاب از زبان بالغ بر ۵۰۰ شاهد زنده شامل: پزشکان، فیزیکدانان، آتش‌نشان‌ها، پاک‌سازی‌کننده‌ها و مردم معمولی به بررسی ابعاد این فاجعه پرداخته است. این کتاب حاصل تلاش ده ساله‌ی الکسیویچ برای جمع‌آوری مستندات و نقب‌زدن در این حادثه از طریق گفت‌وگو با مردمی است که از صبح ۲۶ آوریل ۱۹۸۶ درگیر بزرگ‌ترین فاجعه تکنولوژیک قرن بیستم شدند. رهاژها با عواقب آن دست به گریباند، و نام آخرین اثر منتشرشده از الکسیویچ زه‌ن دست دوم^۵ (۲۰۱۳)، است که به دوران پس از فروپاشی شوروی می‌پردازد. انتشارات نینکارالدو ناشر انگلیسی الکسیویچ درباره‌ی این کتاب می‌گوید: «در این مرزهای شکوه بر

1. Triumph

2. War's Unwomanly Face

3. Zinky boys: Soviet voices from a forgotten war

4. Voices from Chernobyl: The Oral History of a Nuclear Disaster

5. Second-hand Time

تمدنی رو به ویرانی، نویسنده‌ی کتاب صداهایی از چرنوبیل، به مدد نوعی سبک ادبی چندصدایی که منحصر به خود اوست، صدای ده‌ها شاهد فروپاشی شوروی را واگویه می‌کند؛ در تلاشی دشوار برای ترسیم زوال یک فرهنگ و تمدن و همچنین گمانه‌زنی در این باره که ممکن است چه انسان‌های نوظهوری ممکن است از دل این قلوه سنگ‌های این امپراتوری بیرون بیاید.

الکسیویچ ۶۷ ساله، در سال ۲۰۱۵ موفق به کسب جایزه‌ی نوبل ادبیات شد. آندری نوبل این جایزه را برای نگارش «آثار چندصدایی که یادآور رنج و شجاعت زمانه‌ی ماست» به او اهدا کرد. الکسیویچ می‌گوید: «من در پی مشاهدات جزئیات و تفاوت‌های ظریف و جزئی زندگی هستم. دلبستگی من در زندگی حادثه، جنگ، تروریسم، خودکشی، یعنی تک‌تک این عناوین به خودی خود نیست. من دوست دارم بدانم چه دارد بر سر انسان زمانه‌ی ما می‌آید و او در این وانفسا چطور رفتار می‌کند. و از خودش چه واکنشی نشان می‌دهد. دوست دارم ببینم او چقدر به لحاظ بیولوژیکی انسان است، چقدر محصول زمانه‌ی خود است و چقدر از انسانیت بهره برده است.»

سخن مترجم

به عنوان یک مترجم مجبور هستی به درد ورنج قهرمان و ضدقهرمان و انسان‌های اثباتی که در دست ترجمه داری، بیشتر از یک خواننده‌ی عادی دقیق شوی. من هم مثل بسیاری از اهل ادبیات کشورم فکر می‌کردم نوبل ادبیات طبعاً باید به یک ادیب و رمان‌نویس برسد، نه به یک روزنامه‌نگار و وقایع‌نگار... در طول ترجمه‌ی این اثر تمام مقالات، حاشیه‌ها، روزنامه‌ها، عکس‌ها، مستندها و هر چه که به نوعی مربوط به حادثه‌ی چروبییل رد خواندم و تماشا کردم و به این نتیجه رسیدم که ثبت و بازگویی این حادثه نه کار یک ادیب و رمان‌نویس، بلکه فقط کار یک وقایع‌نگار بود و فهمیدم اگر نوبل به خاطر «روایت صدایی که یادبود رنج و شهادت زمانه‌ی ماست» به سوتلانا الکسیویچ و امثال و تدلیس نگردد، من و شما و خوانندگان در اقصی نقاط دنیا، هیچ‌وقت با درد ورنج و اثباتی این قبیل، در نقطه‌ای دور از محل زندگی‌مان آشنا نمی‌شویم؛ با قهرمانی‌ها، دشمنی‌ها، نامرادی‌ها و انسانیت‌ها و شرارت‌ها. پس شایسته بود کسی صدای این انسان‌ها باشد و چه صدایی شایسته‌تر از نوبل ادبیات که واسطه‌ی ترجمه‌ی این کتاب و کتاب‌های دیگری از این قبیل و معرفی آن‌ها به مردم مختلف جهان می‌شود و خوشحالم که به عنوان مترجم، سهمی در واگویی درد ورنج افرادی در گوشه‌ای از جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، برعهده گرفتیم و چه سخت و دردناک که این بار قهرمان و

شخصیت‌ها نه زاده‌ی خیال نویسنده، بلکه انسان‌هایی‌اند که هنوز در جایی دیگر بر این کره‌ی خاکی نفس می‌کشند و با عواقب دردناک این فاجعه دست و پنجه نرم می‌کنند.

ورود به دنیای دوست‌داشتنی ترجمه را مدیون زحمات و آموزش‌های استاد گرانقدرم دکتر رامین آموخته هستم که این راه را به زیبایی تمام برایم روشن کردند و همیشه از راهنمایی‌های ذی‌قیمت‌شان بهره‌مند بوده و هستم. از ایشان تشکر ویژه می‌کنم. برای‌شان موفقیت و پیروزی آرزو دارم. همچنین لازم می‌دانم از آقایان نمازی، رضایی، سولان، محترم انتشارات کتاب کوله‌پشتی که فرصت ترجمه‌ی این کتاب را در اختیارم گذاشتند، صمیمانه قدردانی و تشکر کنم، و از حمایت‌های بی‌دریغ و همیشگی پدر و مادر عزیزم و خواهرم که در سطر به سطر این ترجمه همراه بودند؛ و ختم مقاله اینک... می‌دانم که این ترجمه و هر ترجمه‌ای هیچ‌وقت خالی از اشکال نبود و نیست... پس نگاهی با محبت و خطابوش...

حدیث حسینی ۳۰ آذر ۹۴